

Csak egy kérdés...

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 6. szám, 2020. február 7.

mindössze Karsai Lászlóhoz, aki azt írta az *ÉS* 2020 /5. számában (*Mítoszok, tények és pártpropaganda*), hogy „Szakály Sándor szerint a munkaszolgálat zsidómentő intézmény volt” –, hogy mikor és hol állítottam ezt?

Azt sokszor leírtam és elmondtam, hogy Magyarország német megszállását – 1944. március 19. – követően a magyar királyi honvédség munkaszolgálatos alakulataiba jelentős számú zsidónak tekintett/nevezett/minősített magyar állampolgárságú férfit hívtak be, ahonnt az ő deportálásuk nem volt lehetséges. A munkaszolgálatot teljesítők ugyanis a magyar királyi honvédség fegyver nélküli szolgálatot teljesítő tagjai voltak.

Az 1939. évi II. törvénycikk pontosan rendelkezett erről a fegyver nélküli szolgálatról, amely nem magyar „sajátosság” volt a két világháború közötti időszakban. Az már egy másik kérdés, hogy a különböző munkaszolgálatos alakulatok parancsnokai és fegyveres tagjai miként viszonyultak a munkaszolgálatosokhoz. Kik voltak azok, akik betartották a Szolgálati Szabályzat előírásait, és kik, akik emberi mivoltukból kivetkőzve bántak a munkaszolgálatosokkal, akiknek a döntő többsége zsidó származású volt. Azonban jelentős számban szolgált munkaszolgálatosként a magyar nyelvet nem ismerő magyarországi nemzetiségek is, ahogy a román és a szlovák haderőben a magyar nemzetiségű katonakötelesek nagy része is.

A munkaszolgálatot megjártak emlékezései különbözőek. Érdemes Tatár Imre több száz oldalas emlékezését ugyanúgy elolvasni, mint a munkaszolgálatról írt leveleit a Londonban élt Rubin Frigyesnek. A „mozgó vesztőhely” megnevezés – ha nem tévedek – Sallai Elemérnek köszönhető, akivel, számos alkalommal beszélgettem a munkaszolgálatról (is) Attila úti lakásán, s könyvének címéül adta a *Mozgó vesztőhelyet* (Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1979.).

Az 1990-es évek elején Stark Tamással és Szabó Péterrel közösen írt és a *Magyar Nemzet*ben megjelent (1992. február 20.) írásunk – *Második világháború. A magyar munkaszolgálat* – komoly vitákat és indulatokat váltott ki, mivel nem a „mozgó vesztőhely” képét rajzoltuk meg, hanem korabeli források és egykori munkaszolgálatosok emlékezése alapján próbáltuk meg bemutatni a munkaszolgálat intézményét, nem elhallgatva annak számos esetben megalázó módját.

Végezetül néhány számsor a munkaszolgálatot teljesítőkről – akik, mint már említettem, nem csak zsidók voltak – és a munkaszolgálatos veszteségekről.

Munkaszolgálatot teljesítők száma:

1941. április – 9629 fő, május – 18 834 fő, június – 17 257 fő, július 14 560 fő, augusztus – 14 892 fő, szeptember – 12 184 fő, október – 7227 fő, november 4022 fő, december 2324 fő. 1942. január – 2002 fő, február – 2186 fő, március – 2997 fő, április – 8161 fő, május – 13 808 fő, június – 24 375 fő.

A magyar királyi 2. honvéd hadsereg állományába 1942 decemberében 37 275 fő munkaszolgálatos tartozott. A szovjet Vörös Hadsereg 1943. január 12-i, illetve 14-i támadása következtében a munkaszolgálatot teljesítők veszteségei (elesett, meghalt, eltűnt, megsebesült) így alakultak:

1943. január – 19 284 fő, február – 2113 fő, március – 651 fő, április – 922 fő, május – 235 fő, június – 47 fő, július – 20 fő, augusztus – 16 fő, szeptember – 30 fő, október – 15 fő, november 44 fő, december – 41 fő.

Sajnos a második világháború egész időtartamára vonatkozó adatsorokat még nem sikerült előtalálni.

A Honvédelmi Minisztérium Központi Irattárában - ma már a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára és Irattárában - található anyagot, az ún. veszteségi kartonokat - egy zsidó alapítvány minden kommentár nélkül *Nevek - Munkaszázadok veszteségei a keleti magyar hadműveleti területen* (Párizs, 1992, Szól a kakas - Beate and Serge Klarsfeld Foundation - Yad Vashem) címmel adta közre.

A Bús János-Szabó Péter által szerkesztett háromkötetes *Béke poraikra...* címet viselő hatalmas munka is a jelenleg ismert adatok alapján ad valós képet a veszteségekről, amelyek örök mementóul is szolgálhatnak a jövő nemzedékei számára.